

УКРАЇНА ТА РУМУНІЯ: ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ТОРГІВЛІ ПРОДУКТАМИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Олеся ТОЦЬКА

Волинський національний університет імені Лесі Українки, кафедра фінансів,
вул. Винниченка, 28, Луцьк, 43021, Україна, e-mail: Totska.Olesia@vnu.edu.ua

Кореспондуючий автор: Totska.Olesia@vnu.edu.ua

Анотація

Україна та Румунія є країнами-сусідами, що сприяє їх зовнішньоекономічній співпраці. У межах статті здійснено детальний аналіз фінансових аспектів торгівлі продуктами сільського господарства України та Румунії. Аналіз проводився на основі статистичних даних Державної служби статистики України за 2021 р. Для дослідження використано АВС-метод. Визначено, що найбільшим поптом у Румунії користуються такі групи товарів агропромислового комплексу України: готові продукти із зерна; какао та продукти з нього; цукор і кондитерські вироби з цукру; жири та олії тваринного або рослинного походження; м'ясо та їстівні субпродукти; алкогольні і безалкогольні напої та оцет (група А). Їх було експортовано на суми від 9 594,8 до 38 145,7 тис. дол. США. Водночас найбільші частки імпорту з Румунії до України мають такі продукти сільського господарства як тютюн і промислові замітники тютюну; зернові культури; різні харчові продукти (також група А). Їх було імпортовано на суми від 5 438,5 до 29 378,2 тис. дол. США.

Ключові слова: експорт, імпорт, продукти сільського господарства, Україна, Румунія

ВСТУП

Румунія є однією з країн-сусідок України. Таке близьке розташування сприяє зовнішньоекономічній співпраці двох країн, зокрема торгівлі продуктами сільського господарства. Особливо зважаючи на те, що деякі з них мають малі терміни зберігання. У 2021 р. загальна вартість експорту українських товарів за кордон становила 68 089 287,9 тис. дол. США, у тому числі до Румунії – 1 543 654,7 тис. дол. США (2,3 % у загальній сумі експорту товарів). За цей же період до України було імпортовано іноземних товарів з-за кордону на суму 72 816 818,0 тис. дол. США, у тому числі з Румунії – на суму 796 373,0 тис. дол. США (1,1 % у загальній сумі імпорту товарів) [11]. Таким чином, загальне сальдо зовнішньої торгівлі (різниця між вартістю експорту й імпорту) України в 2021 р. склало суму -4 727 530,1 тис. дол. США, з Румунією – суму 747 281,7 тис. дол. США. Зовнішню торгівлю України та Румунії, різні аспекти їх взаємовідносин розкрито в

працях таких науковців: Cassidy K. L. (2013) – транскордонна дрібна торгівля на українсько-румунському прикордонні [1]; Chiappini R. (2011) – вплив торговельної спеціалізації на експорт у країнах Центральної та Східної Європи [2]; Chobal L. і Lalakulych M. (2019) – правова база розвитку українсько-румунського транскордонних регіонів [3]; Degtyarev S. I. та Zavhorodnia V. N. (2019) – характер і специфіка дипломатичних і торговельно-економічних відносин між Українською Державою та Румунією в контексті територіального конфлікту після Бессарабського питання [4]; Ignjatijević S. й ін. (2013) – порівняльні переваги та рівень спеціалізації в міжнародній торгівлі первинною та промисловою продукцією країн Дунайського регіону [5]; Ignjatijević S. й ін. (2015) – рівень конкурентоспроможності сектору перероблених харчових продуктів у країнах Дунайського регіону [6]; Manrai L. A. й ін. (2001) – класифікація країн Центральної та Східної Європи з точки зору їх загальної привабливості для міжнародного маркетингу [7];

Pidhirna V. N. (2011) – рівень відкритості економік України та Румунії для зовнішньої торгівлі та інвестицій на основі національних пріоритетів [9]; Stamule T. (2017) – торгівля Молдови з ЄС і СНД, у т. ч. Україною та Румунією [10]; Wust A. та Zichner H. (2010) – торгівельна діяльність дрібних торговців і малих підприємців на румунсько-українському кордоні [12]. Окрім того, відмітимо, що Parkhomenko N. й ін. (2022) дослідили експортний потенціал аграрного сектору України [8]. Однак у цих працях не було здійснено детального аналізу фінансових аспектів торгівлі продуктами сільського господарства України та Румунії, що є метою цієї статті.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

У процесі дослідження використано ABC-метод, що дозволяє розподілити всі аналізовані об'єкти на три групи залежно від їх питомої ваги в сукупному розмірі обраного показника: А (близько 80 %), В (біля 15 %), С (приблизно 5 %).

У межах цієї статті продукти сільського господарства буде розподілено на три групи:

А – товари з найбільшою вартістю експорту / імпорту (близько 80 % у загальному обсязі);

В – товари з середнім рівнем вартості експорту / імпорту (близько 15 %);

С – товари з найменшою вартістю експорту / імпорту (близько 5 %).

РЕЗУЛЬТАТИ Й ОБГОВОРЕННЯ

Фінансові аспекти експорту продуктів сільського господарства з України до Румунії

У 2021 р. Україна експортувала до Румунії продуктів сільського господарства на суму 147 705,5 тис. дол. США. Це склало 9,6 % у загальній сумі експорту товарів до Румунії [11]. Розподіл експорту за окремими видами товарів відображено в Таблиці 1. У ній продукти сільського господарства розташовані в порядку спаду вартості експортних операцій.

Таблиця 1. Експорт продуктів сільського господарства з України до Румунії за 2021 р.

Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	Вартість експорту, тис. дол. США	Частка в заг. обсязі експорту продуктів с/г, %	Накопичена частка в заг. обсязі експорту продуктів с/г, %	Група ABC
19 Готові продукти із зерна	38 145,7	25,8	25,8	A
18 Какао та продукти з нього	18 731,6	12,7	38,5	A
17 Цукор і кондитерські вироби з цукру	17 117,8	11,6	50,1	A
15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	14 562,6	9,9	60,0	A
02 М'ясо та істівні субпродукти	10 962,0	7,4	67,4	A
22 Алкогольні і безалкогольні напої та оцет	9 594,8	6,5	73,9	A
21 Різні харчові продукти	9 360,2	6,3	80,2	B
08 Істівні плоди та горіхи	7 272,2	4,9	85,1	B
23 Залишки і відходи харчової промисловості	5 156,3	3,5	88,6	B
07 Овочі	4 552,6	3,1	91,7	B
12 Насіння і плоди олійних рослин	4 426,6	3,0	94,7	B
04 Молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	2 589,9	1,8	96,5	C
10 Зернові культури	1 849,8	1,3	97,7	C
20 Продукти переробки овочів	1 792,1	1,2	98,9	C
16 Продукти з м'яса, риби	1 067,2	0,7	99,6	C
11 Продукція борошномельно-круп'яної промисловості	203,4	0,1	99,8	C
03 Риба і ракоподібні	195,5	0,1	99,9	C
09 Кава, чай	70,0	0,0	100,0	C
13 Шелак природний	35,2	0,0	100,0	C
05 Інші продукти тваринного походження	14,0	0,0	100,0	C
24 Тютюн і промислові заміники тютюну	4,2	0,0	100,0	C
06 Живі дерева та інші рослини	1,9	0,0	100,0	C
Разом продуктів сільського господарства	147 705,5	100,0		

Джерело: Розрахунок автора на основі даних Державної служби статистики України [11].

З Таблиці 1 видно, що до групи А увійшло шість видів товарів з найбільшим

експортним потенціалом від 9 594,8 до 38 145,7 тис. дол. США (готові продукти із зерна; какао та продукти з нього; цукор і кондитерські вироби з цукру; жири та олії тваринного або рослинного походження; м'ясо та їстівні субпродукти; алкогольні і безалкогольні напої та оцет). Накопичена частка цих товарів у загальній сумі експорту продуктів сільського господарства склала 73,9 %.

До наступної групи В увійшло п'ять видів товарів з обсягом експорту від 4 426,6 до 9 360,2 тис. дол. США. Їх внесок у загальну суму експорту продуктів сільського господарства склав 20,8 %.

До групи С увійшли 11 видів товарів з обсягом експорту від 1,9 до 2 589,9 тис. дол. США. Їх частка в загальній сумі експорту продуктів сільського господарства склала 5,3 %.

Результати АВС-аналізу експорту продуктів сільського господарства з України до Румунії показано на Рис. 1.

Група товарів	Кількість товарів	Частка товарів, %	Вартість експорту, тис. дол. США	Частка експорту, %
А	6	27,3	109 114,4	73,9
В	5	22,7	30 767,9	20,8
С	11	50,0	7 823,3	5,3
Разом	22	100,0	147 705,5	100,0

Рис.1. Результати АВС-аналізу експорту продуктів сільського господарства з України до Румунії за 2021 р.

Джерело: Розрахунок автора на основі даних Таблиці 1.

Отже, в аналізованому періоді половина товарів (11 видів) забезпечила 94,7 % експорту продуктів сільського господарства з України до Румунії.

Фінансові аспекти імпорту продуктів сільського господарства з Румунії до України

У 2021 р. продуктів сільського господарства було імпортовано з Румунії до України на суму 61 746,6 тис. дол. США. Це склало 7,8 % у

загальній сумі імпорту товарів з Румунії [11]. Розподіл імпорту за окремими видами товарів відображено в Таблиці 2. У ній продукти сільського господарства розташовані в порядку спаду вартості імпортичних операцій.

Таблиця 2. Імпорт продуктів сільського господарства з Румунії до України за 2021 р.

Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	Вартість імпорту, тис. дол. США	Частка в заг. обсязі імпорту продуктів с/г, %	Накопичена частка в заг. обсязі імпорту продуктів с/г, %	Група АВС
24 Тютюн і промислові замітники тютюну	29 378,2	47,6	47,6	А
10 Зернові культури	11 168,4	18,1	65,7	А
21 Різні харчові продукти	5 438,5	8,8	74,5	А
12 Насіння і плоди олійних рослин	5 148,8	8,3	82,8	В
15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	3 677,6	6,0	88,8	В
19 Готові продукти із зерна	2 574,2	4,2	92,9	В
07 Овочі	1 814,8	2,9	95,9	С
22 Алкогольні і безалкогольні напої та оцет	576,0	0,9	96,8	С
18 Какао та продукти з нього	389,2	0,6	97,4	С
04 Молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	266,5	0,4	97,9	С
17 Цукор і кондитерські вироби з цукру	249,7	0,4	98,3	С
05 Інші продукти тваринного походження	225,5	0,4	98,6	С
02 М'ясо та їстівні субпродукти	221,5	0,4	99,0	С
06 Живі дерева та інші рослини	220,5	0,4	99,4	С
20 Продукти переробки овочів	166,9	0,3	99,6	С
08 Їстівні плоди та горіхи	86,6	0,1	99,8	С
11 Продукція борошномельно-круп'яної промисловості	66,0	0,1	99,9	С
23 Залишки і відходи харчової промисловості	47,5	0,1	100,0	С
13 Шелак природний	30,1	0,0	100,0	С
09 Кава, чай	0,2	0,0	100,0	С
03 Риба і ракоподібні	-	-	100,0	С
16 Продукти з м'яса, риби	-	-	100,0	С
Разом продуктів	61 746,6	100,0		

сільського господарства				
-------------------------	--	--	--	--

Джерело: Розрахунок автора на основі даних Державної служби статистики України [11].

З Таблиці 2 видно, що до груп А і В увійшло по три види товарів з високим (від 5 438,5 до 29 378,2 тис. дол. США) і середнім (від 2 574,2 до 5 148,8 тис. дол. США) рівнем імпорту товарів: тютюн і промислові заміники тютюну; зернові культури; різні харчові продукти, а також насіння і плоди олійних рослин; жири та олії тваринного або рослинного походження; готові продукти із зерна. Накопичена частка товарів групи А в загальній сумі імпорту склала 74,5 %, групи В – 18,5 %.

До групи С увійшли 16 видів товарів з обсягом імпорту меншим 2 000 тис. дол. США або відсутнім. Їх частка в загальній сумі імпорту продуктів сільського господарства склала 7,1 %.

Результати АВС-аналізу імпорту продуктів сільського господарства з Румунії до України показано на Рис. 2.

Група товарів	Кількість товарів	Частка товарів, %	Вартість імпорту, тис. дол. США	Частка імпорту, %
А	3	13,6	45 985,0	74,5
В	3	13,6	11 400,7	18,5
С	16	72,7	4 360,9	7,1
Разом	22	100,0	61 746,6	100,0

Рис.2. Результати АВС-аналізу імпорту продуктів сільського господарства з Румунії до України за 2021 р.

Джерело: Розрахунок автора на основі даних Таблиці 2.

Як бачимо, в 2021 р. 27,2 % товарів забезпечили 93 % імпорту продуктів сільського господарства з Румунії до України.

ВИСНОВКИ

Не зважаючи на те, що Румунія є країною-сусідкою України, їх зовнішньоторговельні

відносини не є досить активними, у тому числі торгівля продуктами сільського господарства. У 2021 р. Україна експортувала до Румунії продуктів сільського господарства на суму 147 705,5 тис. дол. США (9,6 % у загальній сумі експорту товарів до Румунії). У той же час продуктів сільського господарства було імпортовано з Румунії до України на суму 61 746,6 тис. дол. США (7,8 % у загальній сумі імпорту товарів з Румунії). Вартість експорту окремих видів товарів перебувала в межах від 1,9 до 38 145,7 тис. дол. США, імпорту – від 0,2 до 29 378,2 тис. дол. США. Найбільшим попитом у Румунії користуються такі групи товарів агропромислового комплексу України: готові продукти із зерна; какао та продукти з нього; цукор і кондитерські вироби з цукру; жири та олії тваринного або рослинного походження; м'ясо та їстівні субпродукти; алкогольні і безалкогольні напої та оцет. Водночас найбільші частки імпорту з Румунії до України мають такі продукти сільського господарства як тютюн і промислові заміники тютюну; зернові культури; різні харчові продукти. Для активізації торгівлі між двома аналізованими країнами доцільно проводити спільні міжнародні ярмарки, різноманітні маркетингові заходи, організувати на державному рівні зустрічі виробників агропромислової продукції з потенційними клієнтами. Поглибити проведене дослідження можна за допомогою аналізу торгівлі іншими групами товарів, а також послуг.

ЛІТЕРАТУРА

- [1]Cassidy, K. L., 2013, Gender relations and cross-border small trading in the Ukrainian-Romanian borderlands, *European Urban and Regional Studies*, 20(1):91-108.
- [2]Chiappini, R., 2011, The dynamics of trade specialization and exportations in central and eastern European countries, *Revue d'études comparatives Est-Ouest*, 42(2):165-193.
- [3]Chobal, L., Lalakulych, M., 2019, Problems and prospects of cooperation of the border regions of Ukraine, Romania, Moldova and Slovakia, *Baltic Journal of Economic Studies*, 5(5):189-196.

[4]Degtyarev, S. I., Zavhorodnia, V. N., 2019, Ukrainian-Romanian diplomatic and economic relations in the context of the Bessarabian question in 1918, RUSIN, 55:169-191.

[5]Ignjatijević, S., Ćirić, M., Carić, M., 2013, International trade structure of countries from the Danube region: Comparative advantage analysis of export, Ekonomicky casopis, 61(3):251-269.

[6]Ignjatijević, S., Milojević, I., Cvijanović, G., Jandrić, M., 2015, Balance of Comparative Advantages in the Processed Food Sector of the Danube Countries, Sustainability, 7(6):6976-6993.

[7]Manrai, L. A., Manrai, A. K., Lascu, D.-N., 2001, A country-cluster analysis of the distribution and promotion infrastructure in Central and Eastern Europe, International Business Review, 10(5):517-549.

[8]Parkhomenko, N., Otenko, I., Otenko, V., Chepeliuk, M., 2022, Development of export potential of Ukraine's agricultural sector. Scientific Papers. Series «Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development», 22(1):485-492.

[9]Підгірна, В. Н., 2011, Розширення рівня відкритості економік України та Румунії для зовнішньої торгівлі та інвестицій на основі національних пріоритетів, Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Економічна, 970:300-304.

[10]Stamule, T., 2017, Trade comparative analysis: Republic of Moldova and other relevant countries, Proceedings of the International Conference on Business Excellence, 11(1):569-576.

[11]Державна служба статистики України, 2022, Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі України за січень-грудень 2021 року, <http://www.ukrstat.gov.ua>. Accessed on 27.04.2022.

[12]Wust, A., Zichner, H., 2010, «Here is the wall!» – Is it? Transborder practices of small-scale economic actors at the Romanian-Ukrainian border, Revue d'études comparatives Est-Ouest, 41(4):171-193.